

Семинар № 3

Тема: Афіни і Спарта в класичну епоху

План

1. Політичний устрій Афін та Спарти в VII-VI ст. до н.е.: порівняльна характеристика.
2. Вплив греко-перських війн на політичні процеси в Давній Греції.
3. "Золотий вік" Афін доби Перикла. Розквіт афінської демократії.
4. Пелопоннеська війна та її наслідки.

Історія Стародавньої Греції та Риму уособлює собою другий період Давньої історії – період Античності. Він відрізняється від історії Стародавнього Сходу більш розвинутою економікою, досконалішою (класичною) формою рабства, яке на відміну від східного було основною продуктивною силою суспільства, різноманітними формами державного правління – від демократичної республіки до абсолютної монархії, більш високим рівнем розвитку культури.

Серед античних держав виділяється Стародавня Греція, яка мала певні особливості свого розвитку: 1) в економіці – пріоритетний розвиток ремесел і торгівлі (подумайте: чим це обумовлено?); 2) полісна форма державності, для якої характерні антична (полісна власність на землю (що це означає?); 3) особа правителя не відіграла такої істотної ролі, як у державах Стародавнього Сходу, а чиновницько-бюрократичний апарат не був розвинений. До кожного з цих пунктів підшукайте відповідні приклади із рекомендованого списку літератури.

Готуючись до відповіді на перше питання, нарисуйте таку таблицю:

Порівняльна характеристика політичного устрою Спарти і Афін у VI-V ст. до н.е.

Ознаки політичного устрою	Спарта	Афіни
Тип полісу	Аграрний	Торгово-промисловий
Закони держави встановлені	Лікургом (IX-VII ст. до н.е.)	Солоном (VI ст. до н.е.)
Місце розташування держав	Лаконіка	Аттика
Основні верстви населення	Спартіати, періеки, ілоти	Громадяни, метки, раби
Вищий орган влади	Народні збори (Капелла)	Народні збори
Виборні посадові особи	Герусія, колегія ефорів, царі	Рада 600, ареопаг, колегія архонтів і стратегів
Судові установи	Герусія	Суд присяжних – геліїв з 6000 тис. осіб

Користуючись цією таблицею, дайте визначення: 1) Яке становище займали основні верстви населення у Спарті й Афінах? 2) Хто міг належати до афінських громадян? 3) Порівняйте функції народних зборів у Спарті й Афінах. 4) Визначте функції виборних органів та осіб у Спарті та Афінах. Порівняйте функції герусії та колегії архонтів, судову систему у Спарті та Афінах. Зробіть висновок: чому Спарту ми називаємо аристократичною державою, а Афіни – демократичною? Чому афінська демократія вважається обмеженою?

Друге питання стосується греко-перських воєн та їх впливу на політичне життя Греції. Необхідно визначити причини цих воєн – прагнення Персії підкорити Грецію. Коротко охарактеризувати хід подій: похід військ Дарія I проти малоазійських міст, допомога їм з боку Афін, Марафонська битва; похід Ксеркса, Сала, мінський бій та битва при Платеях. Мільтіад, Фемістокл і спартанський цар Леонід. Завершення воєн. Самостійно зазначте причини

перемог греків над могутнім перським військом. Вплив воєн на політичне життя Греції: активізація афінського демосу, піднесення Афін, загострення їх суперечностей із Спартою, створення Афінського морського союзу на чолі з Афінами (наведіть конкретні приклади).

Після цього логічно перейти до питання про “золотий вік” Афін доби Перикла і розквіт афінської демократії. Необхідно дати характеристику Перикла як державного діяча (495-429 до н.е.). При ньому був прийнятий закон про оплату виборних посад. (Подумайте, яке значення це мало для розвитку афінської демократії. Покажіть розквіт літератури і мистецтва при Периклі).

Відповідь на останнє питання теми слід розпочати з аналізу поглиблення суперечностей між Спартою й Афінами, які призвели до Пелопоннеської війни (431-404 рр. до н.е.) (які саме суперечності?). Змалюйте її хід і наслідки.

Доповідь “Перикл і його час” (на основі книги: Плутарх. Сравнительные жизнеописания. – М., 1993; або монографії Арського Ф.М. Перикл. – М., 1971).

Термінологічний словник: античність, класичне рабство, поліс, полісна система, Капелла, герусія, колегія ефорів, спартіати, переіки, метки, ілоти, рада 500, ареопаг, колегія архонтів і стратегів, гелії, афінська демократія, демос, аристократична держава.

Дати, обов’язкові для запам’ятовування: 594 р. до н.е. – реформи Солона; 500-449 рр. до н.е. – греко-перські війни; 490 р. до н.е. – Марафонська битва; 480 р. до н.е. – Саламінський бій; 395-429 рр. до н.е. – життя Перикла; 431-404 рр. до н.е. – Пелопоннеська війна.

Обладнання семінарського заняття: історична карта “Греко-перські війни”.

Література

- Арский Ф.Н. Перикл. – М., 1971.
- Боннар А. Греческая цивилизация. – М., 1992.
- Всемирная история: В 12 т. – Т. 1, 2.
- Всемирная история / Под ред. акад. Г.Б. Поляка, проф. А.Н. Марковой. – М.: 1996.
- Гончар Б.М. Всесвітня історія: Навч. посібник. – К.: Знання, 2001.
- История древнего мира / Под ред. Ю.С. Крушкол. – М., 1971. – Ч. 2.
- История Древней Греции / Под ред. В.И. Кузищина. – М., 1970.
- Крип’якевич І. Всесвітня історія: В 3 кн. – К.: 1995. – Кн. 1.
- Куманецкий К. История культуры Древней Греции и Рима. – М.: Высшая школа, 1990.
- Плутарх. Сравнительные жизнеописания. – М., 1990.